

is als het licht onzer oogen) geen andere keus, dan om of zijn geloof op het altaar der rationalistische wetenschap ten offer te brengen, of in den wortel van dat geloof het beginsel van een eigen wetenschap aan te toonen; en dit laatste is het wat onze Vrije Universiteit dorst bestaan. Een gedachte, behoeft het nog gezegd, die ons beven doet, zoo dikwijls we haar indenken. Een reuzentaak, waarvoor ons alle moed ontzinken zou, bijaldien de H. Schriftuur het opstaan onder ons van een Plato of Kant niet overbodig maakte. Maar een stil en ernstig pogen, waarbij toch zelfs zij die ons uitgangspunt verwerpen, ons de erkenenis niet onthouden zullen, dat er op óns standpunt aan de klem van dit dilemma geen ontkomen is.

Dit klemt te meer, zoodra we het gebied van het schoone betreden. Immers, zoo we Plotinus, die voor ons niet geldt, uitzonderen, zoekt ge in de Christelijke letterkunde vruchteloos naar een eigen kunst-philosophie. ⁷⁾ Wat Augustinus gaf, biedt wel iets (veel meer zelfs dan Ritter en Zimmerman waanden), maar is toch veelzins platonische nabootsing en maakt geen aanspraak op de eere van een samenhangend geheel te zijn. ⁸⁾ Bij den edelen denker van Aquino vindt ge scherpzinnige begripsonderscheidingen tusschen ars en virtus, ars en prudentia, en wat dies meer zij, maar noch in zijn theorie van wat kunst, noch van wat het schoone zij, koos hij eigen banen. ⁹⁾ Luther zoomin als Calvijn zijn op de beteekenis van het schoone ingegaan. Voetius bespreekt de kunst slechts uit ascetisch oogpunt. ¹⁰⁾ Milton geeft meer wenken dan een systeem. ¹¹⁾ Von Baumgarten in Duitschland en Hemsterhuis, de door Herder en Goethe zoo hoog gestelde wijsgeer ten onzent, liggen reeds buiten het Christelijk erf. ¹²⁾ Bilderdijk's verhandeling is van 1783, nog geen jaar na zijn promotie. ¹³⁾ En wat na Kant mannen als Solger, Cousin, Krause, Carrière en Eckart boden, moge doorgaands vroom getint zijn, maar Christelijk in het uitgangspunt was het niet. ¹⁴⁾ Totdat Kant weer tot denken dwong, heeft men in den kring der Christenheid, met name in Nederland, en op staatkundig, en op maatschappelijk gebied, te zeer geleefd, zonder zich rekenschap van zijn leven te geven, dan dat in het land van Rembrandt het ontbreken van een eigen kunst-philosophie ons te sterk verbazen zou. ¹⁵⁾

Systematische beschouwingen of scherpbelijnde uitspraken over den samenhang van kunst en Calvinisme staan ons uit